

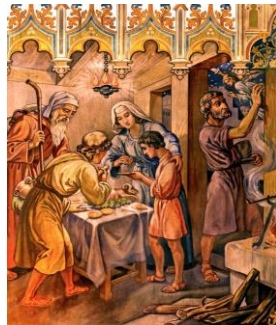
## Messen del 11

### NATTVERDLITURGIEN – del 1



Nattverden er et konsentrat av hele Bibelen. Å være oppmerksom på bibelsitater og henspillingen på bibelord og –begreper i nattverdligturgi er berikende og oppbyggelig for den kristnes trosliv. De jeg henviser til i det følgende, er på langt nær uttømmende. Vis meg gjerne flere. Størst utbytte av å lese denne artikkelen vil du få hvis du har Bibelen og liturgiens tekst for hånden.

Kjennskap til Det gamle testaments ofringer og offermåltider øker vår forståelse for nattverden. For eksempel 2 Mos kap. 12 og 13 om utfrielsen fra Egypt med slaktning av et lam som israelittene spiste og hvis blod ble strøket på dørstolpene som et frelsens tegn.



Et ritual til minne om dette ble gjentatt årlig, og i rammen av et slikt jødisk påskemåltid var det Jesus innstiftet en ny pakts måltid hvor han overtar offerlammets rolle. Han er selv sonofferet for menneskenes synder (Rom 3,25), og disiplene får del i offerets virkelighet ved å motta hans legeme og blod i brød og vin.

Jeg vil også nevne offermåltidet ved paktsslutningen på Sinai 2 Mos 24,1-11, der det heter at «de skuet Gud og åt og drakk.» Videre er den store forsoningsdagen 3 Mos 16 en bakgrunn for nattverdens offer. I det hele tatt er yppersteprestens funksjon opplysende. For Jesus går inn i den rollen. Blant annet bar den gammeltestamentlige yppersteprest Israels folk, symbolisert ved graverte edelstener, fram for Gud i helligdommen. (2 Mos 28,12) Tilsvarende bærer Jesus oss syndere fram for Guds trone. Heb 4,14-16. Jesu yppersteprestelige funksjon er også knyttet til den gåtefulle Melkisedek i Det gamle testamente, Sal 110,4; Heb 5,10. Han var både konge og prest i Jerusalem «og kom ut med brød og vin.» 1 Mos 14,18.



I nattverden er Kristus både yppersteprest og offerlam. Som prest trer han frem for Gud for oss. Rom 8,34; Heb 7,25; 1 Joh 2,1. Men samtidig er han offerlammet. Flere ganger i nattverdliturgien omtaler vi ham som «Guds lam», med bakgrunn i skriftsteder som Jes 53,7; Joh 1,29; 1 Kor 5,7; Åp 5,6f. Og vi forenes med hans offer ved å spise og drikke hans ofrede legeme og blod. Derved helliges de troende til å «fremstille deres legemer som et levende, hellig, Gud velbehagelig offer ...deres åndelige gudstjeneste.» Rom 12,1.

Hva er hensikten med nattverden? Den samme som med hele menneskelivet: å takke og love Gud. Sal 33,1; 147,1. Det er mange måter å bringe takksigelse til Gud på i gjerninger og ord. Men om nattverden har Jesus sagt med spesiell tyngde «Gjør dette!» Luk 22,19; 1 Kor 11,24f. Og hva var det han gjorde? Han takket, brøt brødet, tok kalken osv. Men altså først takket. Matt 26,37; Mk 14,23. Å takke heter på gresk EUCHARISTEIN. Derav har EUCHARISTI (=takksigelse) til alle tider vært en dominerende betegnelse på nattverden.



Hele eucharisti-liturgien har trinitarisk karakter. Det vil si at takksigelse og bønn er rettet til Faderen, ved Sønnen, i Den Hellige Ånd. Men først kommer en liten dialog mellom prest og menighet hvor de stadfester hva de nå skal gjøre sammen, og deres roller. Menighetens hilsen «med din ånd» bekrefter at de anerkjenner prestens gudgitte tjenestefullmakt i den sakramentale handling. Men det er hele menigheten

som feirer mysteriet, og oppfordres til å gjøre det av hjertet (Sal 81,4), en eucharisti til Gud: «La oss takke Herren, vår Gud.»

Nattverdbønnen har for en stor del form av påminnelse eller ihukommelse (gresk anamnese), om Guds store gjerninger. Hvem er det som blir påmint? Mennesker selvfølgelig, men også Gud. Mange bønner i Bibelen henvender seg til Gud med «Kom i hu» eller lignende. Sal 25,6; 105,5.42; 119,49. Anamnesen bevisstgjør oss på det Gud har gjort for oss og som vi takker ham for. Men den frelseshistoriske kontekst som anamnesen løfter fram, fungerer også som en påberopelse av Guds løfter. Vi appellerer til at han som har investert så mye til vår frelse, må fullføre sin gjerning med oss.

Ihukommelsen i eucharistien kretser naturlig nok mest omkring Guds verk i Jesus Kristus. Som oftest starter nattverdbønnen med henvisning de sider ved Kristi verk som er i fokus i den aktuelle kirkeårstid, før vi stemmer i med «Hellig, hellig, hellig ...», som er hentet fra Jes 6,3 og Matt 21,9. Og vi gjør det sammen med englene og med alt Guds folk i himmel og på jord. Heb 12,22-24.

Deretter trekkes frelseshistorien før inkarnasjonen frem: skapelsen (1 Mos 1,27), pakten med Abraham (1 Mos 12,3), profetene (i noen liturgier). Men i fremstillingen av hvor høyt Gud har elsket oss, må hovedsaken sies, som regel med ordene fra Joh 3,16. Han ga sin Sønn den enbårne, når tiden var moden (Gal 4,4). Hans lydighet, lidelse, død og oppstandelse nevnes. Og at han fra Faderen sendte Ånden. Joh 14,16. Den Hellige Ånd innlemmer oss i Herren Jesu Kristi kirke, så vi lever for ham. Ikke noe av det vi gjør eller sier har automatisk virkning. Vi er i alt avhengige av Den Hellige Ånd. Vi påkaller Den Hellige Ånd. Bønnen «veni sancte spiritus» («kom, Hellige Ånd») har vært sentral i hele kirkens historie. Ef 1,3.



Så også i eucharistien. Epiklesen ("nedkallelsen over") er den bønn hvor presten bønnfaller Faderen om å sende Den Hellige Ånd slik at brød og vin «blir for oss vår Herre Jesu Kristi legeme og blod.» og de troende som mottar dem, selv blir en levende offergave til Gud. Joh 6,63.

Så kommer beretningen om hvordan Jesus innstiftet nattverden. Matt 26,26-29; Mk 14,22-26; Luk 22,15-20; 1 Kor 11,23-26. Jesu legeme og blod «gis for dere ...Utgydes for dere ...til syndenes forlatelse.» Dette betegner Jesus som et sonoffer for våre synder. For at dette offer skal ha sonende, syndsforlatende, frelsende

virkning, må den enkelte ta imot dette frelsesverk. Det gjøres ved å spise og drikke av offeret.



Fader Tom Hængsle